

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗ.

Ἐν ἔτει 1870 ἐπισκεφθεὶς τὸ νεκροταφεῖον μικρᾶς τιнос πόλεως τῆς Ἑλλάδος, παρετήρησα τὸν φύλακα κατ' ἐξίρεισιν περιβόλημένον τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Ἦτον ἀνὴρ ὑψηλοῦ ἀναστήματος, μέλαιναν ἔχων τὴν κόμην· ἀλλ' ἐκ τινων πρωΐμων τοῦ μετώπου του ρυτίδων, ὑπεμφανουσῶν θαθεῖαν τῆς καρδίας λύπην, θὰ τὸν ἐξελάμβανέ τις τασσαρακοντούτη. Ἦτο δὲ εὐπροσῆγορος, εὐγενὴς τοὺς τρόπους, καὶ, ἂν μοι ἐπατρέπετο ἡ ἔκφρασις, λίαν διανοητικῶς καλλιεργημένος.

Ἐν τῷ νῷ ἀμέσως μοι ἐγεννήθη ἡ ιδέα ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο κατ' ἐκλογὴν καὶ οὐχὶ κατ' ἀνάγκην φύλαξ τοῦ νεκροταφείου. Τὸ ἐπὶ τῶν χειλέων του αἰωρούμενον μελαγχολικὸν μεῖδιμα, ἡ ἐπὶ τῆς γαληνικίας φυσιογνωμίας του ἐγκεκαραγμένη ἀπόφασις τοῦ ὑποτασσόμενου εἰς τὴν τύχην του ἀνθρώπου, ἡ ψυχικὴ ἀταραξία, μεθ' ἧς ἐξήταξε καὶ ἀπεφαίνετο περὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἔτι μᾶλλον ἐνίσχυσον τὴν ὑποψίαν μου ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν ἐγεννήθη ὅπως ἡ φύλαξ νεκροταφείου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεντρήθη εἰς ἄκρον ἡ περιέργειά μου, καὶ ἐπειδὴ ἔνεκεν ἐπελευθύνσης βρογχῆς ἐκωλύθη τὸ νὰ ἐπιστρέψω οἰκαδε, κατέφυγον εἰς τὸν μικρόν του οἰκίσκον, εἰς τὸ ἐρημητήριόν του. Ἐκεῖ τὸν ἠρώτησα περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς ζωῆς του, καὶ οὗτος μοι ἐξήγησε τὴν ἐν τῷ νεκροταφείῳ παρουσίαν του διὰ τῆς ἀφηγήσεως τῆς ἱστορίας του.

Ἡ ἱστορία του εἶναι κοινὴ, εἶναι παγκόσμιος, εἶναι καθημερινή· ἦτο, καὶ θὰ ᾔνοι τοιαύτη ἐνόσφ ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ. Περὶ ἔρωτος τέλος πραγματεύεται· ἀλλ' ἂν ἀφαιρέσῃ τις ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὸν ἔρωτα, τί ἄλλο τῷ ἀπομένει ὅπως μὴ οὗτος ἐξομοιωθῇ πρὸς τὸ

κτῆνος; Ὁ ἥρωας μας λοιπὸν εἶναι εἰς ἐκ τῶν πολλῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ ἐκ τοῦ ἔρωτος παθόντων, εἰς ἐξ ἐκείνων οἵτινες κατέστησαν, ὡς ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως τοῦ πρώτου των ὄνειρου, τοῦ ἀγνοῦ καὶ θείου ἔρωτός των, δυστυχέστατοι ἐφ' ἅπασαν τὴν λοιπὴν ὑπαρξίν των, καὶ οἵτινες οὐδεμίαν ἐλπίδα, οὐδεμίαν παρηγορίαν τάσσουσι πλέον μετὰ τὸ ἐκ τῶν καὶ τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ δυνατόν νά μᾶς εἴπῃ τις ἡ πραγματοποίησις τοῦ ἀγνοῦ καὶ θείου ἔρωτος ἐν τῷ κλαυθμῷ τούτῳ τῆς ὑπάρξεως εἶναι ἐφικτή; ἡ πραγματοποίησις αὕτη δὲν θὰ ἦτο ὁ ἐπίγειος παράδεισος; καὶ ὁ ἐπίγειος παράδεισος εἶναι ποτὲ δυνατός; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀδιστάκτως θ' ἀπεκρινόμεθα· οὐχὶ βεβαίως δὲν ὑπάρχει, εἰμὴ μόνον ἐν τῇ γλώσσῃ. Οὐχ ἦττον ἡ ἀφήγησις τοιούτου δράματος οὐδέποτε καταλείπει ἀνίσθητον, ἀκλόνητον πᾶσαν ἀδράν καρδίαν, πᾶσαν εὐγενῆ ψυχὴν. Θέλομεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς καταλίπει τὸν λόγον εἰς τὸν ἡμέτερον ἥρωα, ὅστις ἐν ὅλῃ τῇ ἀπλότητι, τῇ ἐρωτικῇ ἀντιφάσει, τῷ ἐνθουσιασμῷ καὶ τῇ ἀπογνώσει καρδίας τραθείσης καὶ ἔτι αἰμασσοῦσης, θέλει βεβαίως κάλλιον ἡμῶν ἀφηγηθῇ τὴν ἱστορίαν του, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἠθέλομεν ἴσως ταξινομήσει κανονικώτερον, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν ἀντὶ νὰ καλλύνωμεν, θὰ διεστρέφομεν ἴσως καὶ θὰ παρεμφοροῦμεν, ἀφαιροῦντες ἐξ αὐτῆς τὴν παρθενικὴν τῆς χάριν, τὴν πρωτόπλαστον καλλονὴν τῆς.

I

Τὸ σημερινὸν ὄνομά μου — ἤρξατο ἀφηγούμενος ὁ μοναχὸς — εἶναι πατὴρ Γεράσιμος· ἐν τῷ κόσμῳ ὅμως ἔφερον ἐκεῖνο τοῦ Γεωργίου. Εἶμαι Ἑλλήν. Περὶ τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐπωνύμου μου καὶ λοιπῶν, θέλεις μοι ἐπιτρέψαι νὰ τηρήσω ἄκραν σιωπὴν. Ἐξέλεξα, ὡς βλέπεις, τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ὅπως ἐν τῇ μονῳσει

καὶ τῇ προσευχῇ δυνηθῶ νὰ πράνω, ἂν οὐχὶ νὰ ἐπουλώσω, τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ μου πληγὴν· ἡ σιωπὴ μου λοιπὸν αὕτη δικαιολογεῖται ἀκούοντας, μὴ θέλοντος οὐδόλως νὰ ἐξέλθω τῆς ἀστημότητος, ἣν οἰκοιοθελῶς ἡσπάσθην. Ἡ ἱστορία μου δυνατὸν νὰ κληθῇ μυθιστόρημα, ἀλλὰ μήπως μῦθος καὶ ὄνειρον δὲν εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου; Ἀδιάφορον λοιπὸν ὅπως ἂν ὀνομασθῇ αὕτη· τοῦτο μόνον σὲ διαθεσθαίω, ὅτι οὐδὲν θέλω ὅοι ἀποκρύψει, καὶ ὅτι θέλεις ἀκούσει γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν.

Ἐν ἔτει λοιπὸν 1861 εὐρισκόμεν ἕν Ἀθήναις, ὅπου ἐσπουδαζον τὰ νομικά. Ἦμην πρωτοετής, ἀλλὰ πρέπει νὰ σοὶ ὁμολογήσω ὅτι οὐδόλως ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Ἠκολούθουν τὰ μαθήματα κατὰ οἰκογενειακὸν, ἂν θέλῃς, καθῆκον, διότι οἱ συγγενεῖς μου ἤθελον νὰ μὲ ἴδωσι περιβεβλημένον τὴν τήβεννον τοῦ νομομαθοῦς. Ἄν ἐξηκολούθουν τὰς σπουδὰς μου, ἅς δι' οἰκογενειακοὺς λόγους κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος διέκοψα, καὶ ἐτύγχανον τοῦ δικηγορικοῦ πτυχίου, βεβαίως θὰ ἠῤῥαζον τὴν χορείαν τῶν μετρίων, ἵνα μὴ εἶπω, ἀμαθῶν δικηγόρων. Δὲν ἠγάπων τέλος τὴν ἐπιστήμην ταύτην· ὀλοκλήρον τὸν νοῦν μου κατεῖχεν ἡ ποίησις, ἡ δὲ καρδίᾳ μου νεκρά καὶ μαρμάρινος ἐπὶ τῇ παραδόσει τῶν Πανδεκτῶν, ἐξάλλως καὶ παλμώδης μόνον ἐγίνετο ἐπὶ τῇ ἀπαγγελίᾳ ὠραίου τινος στίχου. Ὁ ἐνθουσιασμός μου δὲν εἶχεν ὄρια ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τοῦ αἰῶνός μας, τοῦ Λόρδου Βύρωνα· ἡ διανοία μου ἔζητει τὸ ἰδανικόν της ἐν τῇ ποιήσει.

Ἡ ποίησις, εἶπε σοφὸς τις Γάλλος, *est une tromperie*, εἶναι ἀπάτη. Τὸ μεγαλεῖον ἐνὸς ἔθνους ὁμῶς καταδεικνύεται ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τῶν ποιητῶν του, καὶ ἡ παρακμὴ αὐτοῦ ἐκ τῆς καταπτώσεως ἢ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως αὐτῶν. Ἡ ποίησις λοιπὸν δὲν εἶναι ἀπάτη· εἶναι ἡ

πνευματικὴ ἀνατομία τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ ἡ ἐξωτερίκευσις τῶν εὐγενεστέρων αὐτῆς αἰσθημάτων. Ἦμην λοιπὸν καθ' ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ποιητής, ἐξαιρέσει τῆς στυχουργίας. Ἀλλ' ἔσως εἶναι ἐγκλημα νὰ πιστεῦν τις ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἢ δέον νὰ ᾧτι καλλίτεροι ἀφ' ὧν εἶναι! Οὐχὶ βεβαίως· καὶ ὁμῶς οἱ φρόνιμοι τοῦ κόσμου τούτου, οἱ ἀντικαταστήσαντες διὰ πέτρης τὴν καρδίαν των, καὶ οἱ τὰ πάντα διορῶντες διὰ τοῦ πρίσματος τῆς ἰδιοτελείας καὶ τοῦ ὕλικου συμφέροντος, τοὺς ὑπὸ γενναιοτέρων αἰσθημάτων ἐμφορομένους νέους ἀποκαλοῦσι θλάκας, ἐξημμένους, τέλος τρελλοὺς. Τρελλὸς λοιπὸν ἤμην, κατ' αὐτοὺς, καὶ ἐγὼ τότε.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου τοῦ ἑκτον ἐκεῖνου ὑπεχρεώθην διὰ λόγους οἰκογενειακοὺς νὰ μεταβῶ εἰς Ζάκυνθον. Ἡ Ζάκυνθος εἶναι ὁ παράδεισος τῆς Μεσογείου· *fior di Levante*, ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς τὴν ὀνομάζουσιν οἱ ξένοι, ἄνθος δόσμην ἐρριμμένην ἐν τῷ μέτῳ τοῦ πελάγους, ὁ δὲ Πεγάδος τὴν ἀπεκάλεσε *isola tutta canti e fiori*, ὅπερ ἐξελληνίζομενον θὰ ἦτο, *νησὸς τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ἀνθέων*. Πράγματι, ἡ Ζάκυνθος εἶναι ὠραία· ἡ φύσις τῇ ἐπεδαψίλευσεν ἅπαντα αὐτῆς τὰ δῶρα. Ἡ κατάφυτος αὐτῆς πεδιάς, οἱ διακόπτοντες τὴν μονοτονίαν τοῦ ἐπιπέδου δικσώδεις λοφίσκοι της, ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός της, ἅπαντα, ἐν ἐνὶ λόγῳ, καταθέλγουσι τὴν καρδίαν, μετεωρίζουσι τὴν ψυχὴν εἰς ὑψηλότερον καὶ ἰδανικώτερον χῶρον. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ ἀρχίζει νὰ σκέπτηται, νὰ πειθῇται ὅτι ὁ πλάσας τὴν ὠραίαν, τὴν κανονικὴν καὶ τελείαν ταύτην φύσιν ἀδύνατον νὰ ἦναι τὸ τυχαῖον, καὶ ἀρχίζει ἐλπίζων νὰ πιστεῦν ὅτι ὁ προορισμός του εἶναι μέγας, ὡς εἶναι θναστός καὶ μέγας ὁ Δημιουργός τοῦ σύμπαντος. Οἱ Ζακύνθιοι λοιπὸν εἶναι θεδικαιολογημένοι, ἂν ἔχωσιν ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῆς νοσταλγίας, διότι ὁ τόπος των εἶναι ὠραίος, —

τά πάντα ἐν αὐτῷ μειδιῶσι. Καὶ οἱ κάτοικοι μειδιῶσι καὶ αὐτοῖς; Μειδιῶσιν, ἀλλὰ..... Ἄλλ' ἄς ἐπανεέλθωμεν ἐπὶ τὸ κύριον τῆς ἡμετέρας ἀφηγήσεως θέμα, διότι ὀφείλομεν νὰ ἐκτυλίξωμεν καὶ νὰ διηγηθῶμεν ἄλλα γεγονότα, ἅπερ δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ λοξοδρομήσωμεν εἰς ἡθικοκοινωνικάς σχέσεις καὶ μελέτας.

Ἀφροντίς καὶ σχεδὸν ἀμέριμνος ἔμενον ἐν Ζακύνθῳ, ὅπου μ' ἐκράτουν ἀσήμενοι ὑποθέσεις μου. Σοὶ εἶπον ὅτι πάντα τὰ πρόσωπα, ἅπερ ἐκάστote εἰσάγω εἰς τὴν ἐξιστόρησίν μου ταύτην, θέλω καλύπτει διὰ τοῦ πέπλου τοῦ ἀνωνύμου· ὅθεν ἐπιτρεψόν μοι τὴν τήρησιν τῆς πολλὰς εἰς ἐμὲ ἐπιβαλλομένης ταύτης ὑποχρέσεως, οὐδόλως ἄλλως τε παραβλαπτούτης τὴν ἐνότητα καὶ τὴν σαφήνειαν τῆς διηγήσεως.

Ἔχον λοιπὸν σχετισθῇ ἐν Ζακύνθῳ μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ Κυρίου Ἀντωνίου Κ. μετὰ τοῦ ὁποίου μὲ συνέδεε φιλία μᾶλλον ἢ ἀπλῇ γνωριμία. Ὁ κ. Ἀντώνιος ἦτο ἡλικίας πεντήκοντα ἐτῶν· ἄνθρωπος ἀπλοῦς μὲν, ἀλλὰ λίαν ἀγαθός καὶ φιλόξενος, ὡς κατὰ τὸ πλεῖστον εἰσὶν οἱ Ζακύνθιοι. Ἦτο γαιοκτήμων· ἡ δὲ περιουσία του, καίπερ μὴ οὕτω μεγάλη, τῷ ἐχορήγει τὸν ἀνετον βίον. Εἶχε νυμφευθῇ κυρίαν τινα ἐκ Νεαπόλεως, τῇ ὁποίᾳ ἀπώλεσε δύο ἔτη μετὰ τοὺς μετ' αὐτῆς γάμους του, καὶ ἐκ τοῦ συνοικισίου τούτου τῷ ἀπέμεινε θυγάτηρ ὀνόματι Μαρία· δὲν ἠθέλησε δὲ καὶ πάλιν νὰ νυμφευθῇ ἀναλαβὼν τὴν ἀνατροφὴν τῆς προσφιλοῦς του κόρης. Ἡ Μαρία του ἦτο ὠραία, εὐφυής καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένη· ὠμίλει τούτεστι δύο ἢ τρεῖς ξένας γλώσσας, ἔπαιζεν εὐδοκίμως τὸ κλειδοκύμβαλον, καὶ δὲν ἡμοίρει τῶν ποιικίλων ἐκείνων, καίπερ ἐλαφρῶν, γνώσεων τῶν ἀποτελουσῶν τὴν ἐπιμελελημένην, ἀνὸς τὴν τελείαν τῆς γυναικὸς ἀγωγὴν. Πρὸς τούτοις ἐκέκτητο καὶ πλεῖστα ἠθικά προτερήματα, ἐν οἷς ὑπερεῖχεν ἡ ἀβρότης

καὶ ἀγαθωσύνη τῆς ψυχῆς. Ἄμα τῇ μετ' αὐτῆς γνωριμία μου ἡτθάνθη ἐνλικρινῆ πρὸς αὐτὴν φιλίαν, ἡ δὲ μετὰ ταῦτα πρὸς με διαγωγὴ τῆς καὶ τὸ συμπαθὲς ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἔδειξεν ὑπὲρ τῶν παθημάτων μου, ἡ ἀρωγὴ, ἡ παρηγορία, ἃς μοὶ παρέσχεεν ἐν σιγμαῖς ἀπεγνωσμένης θλίψεως, μὲ συνέδεσαν μετ' αὐτῆς διὰ τῶν ἀδιαρρήκτων δεσμῶν ἀδελφικοῦ φίλτρου, ἐαθέως σεβασμοῦ καὶ αἰδίου εὐγνωμοσύνης.

Ἔχον λοιπὸν μεγάλην σχέσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ, ὅπου πολλὰς ἐφιλοξενούμεν οὐχὶ ὡς ξένος, ἀλλ' ὡς οἰκεῖος. Εἰς τὴν τράπεζάν των, εἰς τὰς συναναστροφάς των, εἰς τὰς διασκεδάσεις των ἤμην πάντοτε πικρῶν· εἶχον τέλος ἐν πάσῃ ὥρᾳ καὶ στιγμῇ τὴν εἰσοδὸν ἐλευθερίαν.

Τίς θὰ μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ ἐμελλε ν' ἀποφασισθῇ ἡ τύχη τῆς ἐπιλοΐπου ὑπάρξεώς μου; Τίς θὰ μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ διέβλεπον μακρόθεν τὸν παρῶδισον, τοῦ ὁποίου ἡ θύρα ἀποτόμως κατὰ μέτωπον θὰ μοῦ ἐκλείετο, ἵνα περισσότερον συναισθανθῶ τὴν πικρίαν τῆς μὴ ἐκεῖτε εἰσόδου μου! Ἄλλ' οὕτως ἡθέλησεν ἡ εἰμυμένη, τὰ ζοφώδη τῆς ὁποίας μυστήρια οὐδεὶς δύναται νὰ διερευνήσῃ. Πλὴν ἃς ἀναχαιτίσω τοὺς παλμούς τῆς τεθλιμμένης καρδίας, καὶ ἃς ἀφηγηθῶ ἐν σειρᾷ τὰ μοιραῖα καὶ θλίβερά ἐκεῖνα γεγονότα.

Οὕτω λοιπὸν εἶχον τὰ πράγματα, ὅταν ἐπληροφορήθην ὅτι ἀνεμένετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φίλου μου Ἀντωνίου ἐκ Νεαπόλεως ἀνεψιά του τις, ὀνόματι Ζωή, θυγάτηρ τῆς ἀδελφῆς τῆς συζύγου του, καὶ κατὰ συνέπειαν πρώτη ἐξ ἀδελφῆς τῆς Μαρίας. Ἡ νεάνις αὕτη ἤρχετο συνοδευομένη ὑπὸ τινος φιλικῆς οἰκογενείας, μεταβαινούσης ἀπὸ Νεαπόλεως εἰς Ζάκυνθον. Ποῖον εἶναι τὸ δυστήγητον ἐκεῖνο μυστήριον τὸ διέπον καὶ διοκοῦν τὴν ἡμετέραν ὑπαρξίν; Τίς δύναται ποτὲ ν' ἀνεύρῃ τὰς μοιραίας ἐκείνας αἰτίας, τὰς πατρυνέας ἐκείνας

ἀφορμὰς, ἐξ ὧν πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπορρέουσιν; Μάτην ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ κατὰ τῆς τυφλῆς ταύτης δυνάμεως ν' ἀντιτάξῃ τὴν θούλησιν, τὸν νοῦν καὶ τὸ αἶσθημα· αὕτη, ὡς ἀκατάσχετος χεῖμαρρος, παρασύρει αὐτὸν, κατερείπουσα ἐνταυτῷ τὸ πολύμοχθον οἰκοδόμημα τῶν σχεδίων καὶ ἀγώνων του.

Δύνασαι, φίλε μου, νὰ μὴ τὸ πιστεύσης, νὰ τὸ ἐκλάβῃς ὡς ὄνειρον ἢ ὡς πυρεσσοῦσης φαντασίας ἀποκύημα· οὐχ ἥττον εἶναι ἀψυδὴς ἀλήθεια ὅτι ἐπὶ ταύτῃ τῇ μόνῃ ἀγγελίᾳ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀγνώστου δι' ἐμὲ τότε Ζωῆς, ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς χρονολογεῖται ὁ πρῶτος παλμός τῆς καρδίας μου, ὁ πρῶτός μου στεναγμός, ὁ πρῶτος σπινθήρ τῆς πυρκαϊῆς, τὴν ὁποῖαν ἔμελλε ν' ἀναφλέξῃ ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἡ ἐμφάνις τοῦ τελείου ἐκείνου ὄντος.

Ἡ ἀνυπομόνως προσδοκώμενη ἡμέρα ἔφθασε τέλος, μεθ' ἐκυτῆς κηρύττασα τὴν Ζωὴν. Τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ἤδυνήθην νὰ κλείσω τὰ βλεφάρά μου. Ἦμην ἀνήσυχος, τεταραγμένος, μελαγχολικός, ὡς ὁ γαῦτης ὁστις ἐπιχειρεῖ ἀγνωστον πλοῦν, ἢ ὡς ἡ νεῖς κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου της. Καὶ τῶνόντι, ὁποῖος ἀνεξήγητος φόβος, ὁποῖα ἀκούσιος μελαγχολία με κατέλαβον, ὡς ἐὰν προσηθάνετο ἡ καρδία, ὡς ἐὰν προέβλεπεν ἡ ψυχὴ τὴν μέλλουσαν μετ' ἀσπί μου ἀπὸ κόσμου εἰς κόσμον!

Ἦλθε τὸ ἀτμόπλοιο, ἔφθασεν ἡ νέα, καὶ ἡ πραγματικότης ὑπερέβη τὰς προσδοκίας μου ἀπάσας· τὸ πρωτότυπον ὑπερέβαινε τὸ ἀνδρείκελον, τὸ ὁποῖον ἡ φαντασία μου εἶχε πλάσει ὡς τὸ ἰδανικὸν τῆς καλλονῆς ἐν τῇ γῇ. Ἡ πρώτη μετ' αὐτῆς χειραψία μου ὑπῆρξεν ἡ πρώτη συνεννόησις τῶν πρὸς ἀλλήλας ἀνταποκριθεῖσων καρδιῶν μας, καὶ ἡ πρώτη συνάντησις τῶν ὀφθαλμῶν μας ὁ πρῶτος σιωπηλὸς καὶ θεῖος ἄρραβων, ὅστις ἔμελλε διὰ παντός νὰ μᾶς συν-

δέσῃ, καὶ τὸν ὁποῖον οὔτε αὐτὸς ὁ θάνατος ἠδυνήθη νὰ διαρρήξῃ.

Ὡχ! φίλε μου, πιστεύσον με, καὶ μὴ τὸ ἐκλάβῃς ὡς ἐξηγούμενον νοῆς γέννημα—ἡ Ζωὴ ἦτο τὸ τέλειον τῆς ἀνθρωπίνης δημιουργίας· ἦτο τὸ μεῖδιμα μιᾶς χαρρυχῆς τοῦ Μαῖου, ἦτο τῆς σελήνης ἡ γλυκεῖα ἀκτίς. Ἦτο ὡραία· ἐν τῇ λέξει ταύτῃ συναψίζεται τὸ πᾶν,—ἰδοὺ δὲ καὶ τὰ καθέκαστα. Τὸ ἀνάστημα μέτριον ὡς τὸ τῆς Ἀφροδίτης τῶν Μεδίκων· εἴ ὀφθαλμοὶ τοῦ χρώματος τοῦ ἐλληνικοῦ οὐρανοῦ, κυανοὶ ἦσαν· ἡ κόμη μεταξίνη, καστανόχρους· τὸ κοράλλιον καὶ οἱ μαργαρίται κατεσκεύασαν τὸ στόμα της· ἦτο ὡς ἡ χιών λευκὴ, αἱ δὲ παρειαὶ της εἶχον τὴν χροῖαν ὠροῦ ρόδου—τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ ἦτο περικαλλές, ἦτο τέλειον. Ἡ τελευταία λέξις τῆς φύσεως εἶναι ἡ πλάσις τῆς ὡραίας γυναικός.

Αἱ φυσικαὶ αὗται καλλοναὶ ἔτι μᾶλλον ἐλαμπρύνοντο ὑπὸ ἀπειραρίθμων ἄλλων νοητικῶν τε καὶ ἡθικῶν πλεονεκτημάτων. Ἐγίνωσκεν ἐντελῶς πλείστας ξένας διαλέκτους· ἐπέκρητο γνώσεις γενικὰς μὲν, ἀλλὰ βασίμους, αἵτινες τῇ ἐπέτρεπον νὰ συνδιαλέγηται καὶ νὰ συζητῇ περὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ἀντικειμένων τῆς ἀνθρωπίνης μαθήσεως. Οἷχ ἥττον αἱ γνώσεις αὗται δὲν συνωδεύοντο ὑπὸ τῆς οἴσεως τῆς ἡμιμαθείας, ἥτις ἂν τὸν ἄνδρα καθιστᾷ ἀηδὴ καὶ φορτικόν, δύναται πολλῷ μᾶλλον τὴν εὐειδестέραν γυναῖκα εἰς δυσειδῆ καὶ δύσμορφον νὰ μεταβάλῃ.—Ἀπεδείχθη ὅτι πολλάκις αἰσθανόμεθα ἔμφυτον ἀντιπάθειαν κατ' ἀνθρώπου τινός, τὸν ἀποστρεφόμεθα, ἀλόγως, ἂν θέλῃς, δὲν θέλομεν νὰ τὸν πλησιάσωμεν, τὸν ἀποφεύγομεν· ἐνίοτε δὲ τὸ ἐναντίον συμβαίνει· συμπαθοῦμεν πρὸς ἄλλον, καίτοι μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης πρὸς ἡμᾶς ἀγνωστον, τὸν ἀγαπῶμεν χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζωμεν, προσπαθοῦμεν νὰ τὸν πλησιάσωμεν. Τοιοῦτόν τι συμβαίνει κατὰ πλείονα λόγον μετὰξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐσπέραν τινα ἐ-

ἐλήθομεν· μετὰ τινων ἄλλων νεανίδων, μετὰ τοῦ κ. Ἀντωνίου, τῆς Μαρίας καὶ τῆς Ζωῆς εἰς περίπατον. Πλησίον τῆς πόλεως κεῖται ὁ περίπατος τῶν κήπων· κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἑσπέραν τὸν ὀνομαζόμενον κύκλον τῶν κήπων τούτων ἐξετέξαμεν πρὸς περιδιάδασιν. Ἡ ἄγνωστος ἐκείνη δύναμις, μαγνητισμός, ἑλξίς, φίλτρον—ὀνόμασον αὐτὴν ὅπως καὶ ἂν θέλῃς—ᾤθησε τὴν Ζωὴν καὶ ἐμὲ νὰ χωρισθώμεν ὀλίγον ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Τὸ προκεχωρηκὸς τῆς ὥρας, τὸ σάτος, τὸ μυστηριώδες τῆς ἐξοχῆς ἐν τῇ νυκτὶ, ἡ ἀπομάκρυνσίς μας, ἂν οὐχὶ ἡ ἀπομόνωσίς μας, καθίστων ρωμαντικὴν, ποιητικὴν, ἑκτακτὸν τὴν θέσιν μας. Ἡ καρδιά ἀμφοτέρων σφοδρῶς καὶ ἐναγωνίως ἔπαλλεν, ὡς ἂν ἐπέκειτο μέγας τις καὶ ἄγνωστος κίνδυνος. Αἱ χεῖρές μας ἀκουσίως συνηντήθησαν, τὰ χεῖλη μας συνηνωθήσαν—τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά ἀνίπταντο πρὸς τοὺς οὐρανούς! Λόγον, λέξιν, φωνὴν ἑρωτικὴν δὲν εἶχομεν πορφερεῖ. Ἠγαπώμεθα. καὶ δὲν τὸ ἐγνωρίζοιεν· ἐν μόνον ἐνθυμούμεθα ὅτι, ἀνανήψαντες τῆς στιγμιαίας ἐκείνης ἐκστάσεως, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἐνθυμηθώμεν ποῦ καὶ πότε ἠγαπήθημεν· ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προέβη ἡ φρεναπάτη αὕτη, ὥστε ἐν καλῇ τῇ πίστει ἐνομιζόμεν ὅτι, καὶ ἀγνωρίστοι ἔτι, βεβαίως ἠγαπώμεθα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνώπιον τοῦ Πλάστου καὶ τῶν ἀστέρων αὐτοῦ σιωπηλῶς ὠρίσθημεν αἰωνίαν πρὸς ἀλλήλους πίστιν· ἐτελέσθη ἄγνως καὶ ἄσπιλος ὁ γάμος μας ἐν τῷ μεγάλῳ ναῷ τῆς φύσεως ἄνευ ἄλλων μαρτύρων ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἰσαγγέλου ἐκείνης ἀγαλλιάσεως τρεμουσῶν καρδιῶν μας.

Ὅποια οὐράνιος συναίσθησις! Ὅποια ὑπερτάτη ἡδονή! Ἀναπολῶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καὶ ὅμως ἐν τῇ ἀπογνώσει μου κλαίω καὶ ὀδυρομαι, μὴ δυνάμενος ἐκ τῆς θείας ἐκείνης ἀναμνήσεως οὔτε κἂν ν' ἀντλήσω τὴν πικρὰν ἡδυπάθειαν παρελθούσης εὐδαιμονίας! Αὕτη, φίλε μου,

ὑπῆρξεν ἡ πρώτη μετὰ τῆς Ζωῆς συνέντευξις, ἡ πρώτη ἐξωτερίκευσις τοῦ ἔρωτός μας. Ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τῆς οἰκίας ξένοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐπιστρέφοντες συνδεδεμένοι διὰ παντός διὰ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Πλάστου δοθέντος ἱεροῦ ὅρκου μας αἰωνίως ν' ἀγαπώμεθα. ἦγε λῶμεν, ἐχαίρομεν, ἠλπίζομεν, φαιδρῶς προσδίδοντες πρὸς τὸ ἐνώπιον ἡμῶν ἐκτυλισσόμενον εὐδαιμον καὶ ἀκτινοβολοῦν μέλλον. Ἀνηγείρομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἐκσίλειόν μας, καὶ τὸ ἀνηγείρομεν οὐχὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς τύρβης τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐν τοῖς κόλποις χλοερῶν καὶ συσκιῶν κοιλάδων, καποικουμένων ὑπὸ καλλικελάδων ἀηδόνων καὶ στεγαζομένων ὑπὸ οὐρανοῦ οὐδεμίαν θύελλαν φοβουμένου.— Ἡ φαντασία μας ἵπτατο ἀρόρος, ἀγαλίνωτος· ἐμπόδιον δὲν διέβλεπεν ἐνώπιόν της, ἢ ἂν τὰ διέβλεπεν, ὑπερηφάνως καὶ περιφρονητικῶς τὰ ὑπερεπῆδα. Ἐξάλλοι τέλος αἱ καρδίαι μας ἐν τῇ χαρᾷ αὐτῶν ἀνέπεμπον ἐνδομύχως ὕμνον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Ὑψίστον, τὸν σὺν τῇ εὐτυχίᾳ χορηγῆσαντι εἰς αὐτὰς τὴν δύναμιν τοῦ νὰ τὴν ὑφίστανται χωρὶς νὰ συντριβῶσιν, ἐξάλλοι φῶ! μὴ διδραχθεῖσαι εἰσέτι τὸ πικρότατον μάθημα τῆς ἀπογορευσεως!

II

Μετὰ τινας ἡμέρας, ἐξηκολούησεν ὁ καλόγηρος, ἐπορεύθημεν εἰς τινὰ ἔπαυλιν, ὅπως ἐκεῖ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν διαμείνωμεν, τερπόμενοι μετὰ τινων ἄλλων γνωρίμων ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἦτο μία ἀπὸ ἐκείνας τὰς ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου, καθ' ἃς αἱ μὴ διαλυθεῖσαι ἐντελῶς ἔτι χιόνες μετριάξουσιν τὴν θερμότητα τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, καὶ καθιστῶσι τὴν ἐν ὑπαίθρῳ περιδιάδασιν ἔτι τερπνοτέραν. Ἦτο τέλος τὸ μεταξὺ χειμῶνος καὶ ἀνοιξέως μεταίχμιον, τὸ διάλειμμα μεταξὺ τῆς ναρκώσεως καὶ τῆς ἐγέρσεως τῆς φύσεως. Ὁ οὐρανὸς ἦτο ἀνέφελος, ἡ ἀτμοσφαῖρα καθα-

ριωτάτη τὰ δένδρα μόλις ἐνεδύνοντο τὴν νέκν καὶ χυνώδη αὐτῶν στολήν. Αἱ νεήλυδες χειλιδόνες, θρομαίως ἀνιπτόμεναι ἤτχολοῦντο περὶ τὴν κατασκευὴν τῶν φιολεῶν των· ἅπαντα δὲ τὰ πτηνὰ περυγίζοντα ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον καὶ ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, ἐβαλλον καὶ ἤρῳντο καὶ αὐτά. Ἦτο τέλος μία ἀπὸ τὰς γλυκείας ἐκείνας ἡμέρας τῶν παρχμονῶν τοῦ ἔχρου, καθ' ἃς ἀγαλλομένη καὶ γελόεσσα ἡ φύσις ἀνυψοῖ τὸν νοῦν καὶ συγκινεῖ τὴν καρδίαν, καὶ καθ' ἃς ὁ δυστυχὴς θνητὸς λησμονῶν τὰς ὀλίφεις τοῦ κόσμου, ἀνγκράζει σὺν τῷ ποιητῇ ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς καρδίας του·

Γλυκεῖα ἡ ζυὶ κ' ὁ θάνατος μυυρία.

Εἰς τὰς ἐξοχικὰς ταύτας ἐκδρομὰς δὲ, τηροῦνται ἅπαντες οἱ παρὰ τῆς κοινωνίας ἐπιβαλλόμενοι τύποι. Ἐν ταύταις ἡ ἐλευθερία εἶναι μεγαλητέρα, ἢ τοῦλάχιστον δύναται τις κάπως νὰ εὐρύνῃ τὸν στενὸν κύκλον τῆς ἐπιστήμου ἐθιμοταξίας. Ἐν τῇ κεκλεισμένῃ αἰθούσῃ τυπικῆς συνκυστροφῆς, ὁ ἄνθρωπος δεσμευόμενος ὑπὸ τῶν ἐθίμων, τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων, οἵτινες προϋπάρχουσιν τῶν βιολογικῶν τούτων, ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἐν τῷ κλωδίῳ καθειργμένῳ πτηνόν. Ἀλλ' ἔναντι τοῦ ἀνοικτοῦ οὐρανοῦ τῆς ἀνεπιτηδεύτου ἐξοχῆς, ἀπέναντι τῆς φύσεως, ἥτις δὲν δέχεται φραγμούς καὶ δευμά, καταπίπτουσιν ὅλα ταῦτα τὰ τεχνητὰ καὶ ἐπίπλαστα κωλύματα.

Ἐνεκα λοιπὸν τῆς ἐν παρχπλησίαις περιπτώσεσι μείζονος ἐλευθερίας, ἕκαστος διεσκιεδαζεν ὅπως ἂν ἐβούλετο. Τινὲς μὲν ἔδρεπον ἄνθη καὶ φυτὰ, ἄλλοι δὲ ἐν βιολογικῇ συνδιελέγοντο, ἄλλοι οὕτως, ἄλλοι ἄλλως, κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ κατ' ἀρέσκειαν ἑκάστου. Ὁ νοῦς μου καὶ ἡ καρδία μου ἀνεζήτουν τὴν Ζωὴν, οἱ ὀφθαλμοί μου ὅμως δὲν τὴν εὕρισκον. Ἦμην ἀνήσυχος ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τῆς ταύτης. Ἰβρον φέρει μετ' ἐμοῦ πρὸς ἀνάγνωσιν τὸν Βέρθερ τοῦ Γκαίτε, τὸν ὁποῖον ὁδεύων με-

χανικῶς ἀνεγίνωσκον, διότι ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς ἀλλαγῶν ἐπλανῶντο· ἄλλως τε θὰ μοὶ ἀπέβαινε πάντῃ ἀδύνατος ἡ ἐννοια τοῦ βιβλίου ἐκείνου, διότι δὲν ἐπίστευον εἰτέτι εἰς τὴν ἀπογνωσιν τοῦ ἔρωτος. Διέτρεχον ὁ δυστυχὴς τὴν πρώτην φάσιν τοῦ ἔρωτός μου! Ἀνησύχω, λοιπὸν ἐζήτουν τὴν Ζωήν.

Ἡ θρησκευτικὴ συνήθεια κελεύει ὅπως ἐν τῇ θέσει, ὅπου ἔκειτο ναὸς ἡδὴ κατεδαφισθείς, ἐγείρηται λιθίνη στήλη, ἥς ὑπέρκειται σταυρὸς πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ἐκλιπόντος ναοῦ. Γοιυότης τῆς στήλης ὑπῆρχεν ἐν τῷ κήπῳ τῆς ἐπαύλεως ἐκείνης ἐν ᾗ θέσει ἄλλοτε εὐρίσκετο ἐκκλησίᾳ πρὸ ἐτῶν κορημισθεῖσα· πλησίον δὲ ταύτης τῆς στήλης ἀμυγδαλέα τις ἐξέτεινε τὴν πολυφυλλον σκιάν της. Ἐν τῇ ἡρέμῳ καὶ ρωμαντικῇ ἐκείνῃ γωνίᾳ, καὶ κάτωθεν τῆς ἀμυγδαλέας, ἡ Ζωὴ μου καθιερμένη ἀνεγίνωσκον. Ἔστην ἐπ' ὀλίγον ἐνώπιόν της μὴ δυνάμενος ν' ἀρθρώσω λέξιν, μετ' ὀλίγου δὲ στιγμῆς σιωπῆς— Ζωὴ μου, τῇ λέγω, σ' ἐζήτουν καὶ ἤμην πολὺ ἀνήσυχος· ἐγέρθητι, ἂν θέλῃς, καὶ ἃς ὑπάγωμεν νὰ περιπατήσωμεν μαζί. — Συνεινέστακα δὲ ἀμέσως, ἐκλίπετο τὸ βιβλίον καὶ μετ' ἡκολούθησεν, ἀποδεχθεῖσα σύνεμα καὶ τὸν βραχίονα, τὸν ὁποῖον τῇ εἶχον προσφέρει· οὕτω δὲ διὰ τῆς χειρὸς κρατούμενοι προῦχωρήσομεν ἐξήματά τινα, χωρὶς ν' ἀνταλλάξωμεν λέξιν. Τὴν νηνεμίαν καὶ τὴν γαλήνην τῆς φύσεως διέκοπτεν ὁ κρότος τῶν βιολογικῶν μας ἐπὶ τῶν ξηρῶν φύλλων καὶ οἱ ἐσπευσμένοι παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας. Ἀποῦ συνήλθομεν ὀλίγον ἐκ τῆς ἀμοιβαίας καὶ ἀκουσίου ἡμῶν ἀμυχανίας, τὴν ἠρώτησα.

— Ζωὴ μου, εἰπέ μου, σὲ παρακαλῶ, τί ἀνεγίνωσκες;

— Ἰδοῦ, μοὶ ἀπεκρίθη, τὸν Πετράρχην· καὶ σὺ, Γεώργιε;

— Τὸν Βέρθερ, τῇ ἀπήντησα.

— Ἐγὼ ἀναγινώσκω, ὑπέλαβεν αὖ-

την, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν θεοποίησιν τοῦ ἔρωτος, σὺ δὲ τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ! Δὲν πιστεύεις λοιπὸν εἰς τὸν ἔρωτα, Γεώργιε;

— "Ὁχι, Ζωή μου, πιστεύω—ὁ Περτράρχης ἀγαπᾷ, ἀλλὰ μήπως ὁ Βέρθερ δὲν ἀγαπᾷ καὶ ἐκεῖνος; Ὁ τελευταῖος θυσιάζεται, ἀλλὰ μήπως ἔχει ἄδικον; Τί ὀφείλει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ζωὴ ἀποῤῥοῦ ἀπολέσῃ τὸν ἔρωτά του;

— "Ὁχι, Γεώργιε, βλασφημίαι· ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ὑπομένῃ τὰ μικρὰ τοῦ βίου. Ἡ ζωὴ εἶναι ἀένναος παλαιστρα, ἔνθα ὁ ἄνθρωπος κατέρχεται ὅπως ἀγωνισθῇ ὅτε μὲν νικητὴς, ὅτε δὲ ἡττώμενος, ἀλλὰ πάντοτε τετρωμένος. Ἄλλως τε διατὶ ν' ἀπελπίζηται, διατὶ ν' ἀποθαρρύνηται καὶ ν' ἀποστρέφηται τὴν ζωὴν του, ἐνῶ αὕτη εἶναι τόσον σύντομος, τόσον ἐφήμερος! Ἡ μήπως καὶ σὺ πιστεύεις ὅτι σὺν τῷ βίῳ τὰ πάντα ἀπόλλυνται, τὰ πάντα τελευτῶσιν! "Ὁχι! Γεώργιε, δὲν εἶναι δυνατόν· τὸ τοιοῦτον θὰ ἦτον ἄλογον, καὶ ἡ φύσις οὐδὲν ἄλογον ἐν ἑαυτῇ περιλαμβάνει. "Ὁχι· ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει μετὰ κριτείας νὰ ὑφίσταται τὰ δεινὰ τοῦ κόσμου τούτου, διότι ὑπάρχει ἡ ἀνταμοιβὴ του, ἀνταμοιβὴ ὑπερτέρα τῶν προδοκιῶν του, ἀνταμοιβὴ τὴν ὁποῖαν καὶ ὁ Θεὸς ἂν δὲν τῷ ὑπέσχετο, τῷ ἐγγυᾶται πάντοτε ἡ καρδία του!

— Ζωή μου, παῦσον, τῇ ἀπήντησα· ἔχεις ἔσως δίκαιον, ἀλλὰ δικαιολογῶ κατὰ τοῦτο τὸν Βέρθερ, διότι τόσον μεγάλη ἦτο ἡ δυστυχία του, ὥστε θεβαίως ἀνυπόφορος τῷ ἀπέβη ἡ ζωὴ του,—διότι συμπαραβάλλον τὴν θέσιν του πρὸς τὴν ἰδικήν μου, ὁ νοῦς μου δὲν φθάνει νὰ φαντασθῇ κατάστασιν ὑπάρξουσας καθ' ἣν σὺ θὰ μοι ἔλειπες, σὺ, τὴν ὁποῖαν ἀγαπῶ ὑπεράνω καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς μου. Ἄλλ' εἶπέ μοι ἀνεκδοκίως καὶ εὐλικρινῶς τάχα μ' ἀγαπᾷς καὶ σὺ ὅσον ἐγώ;

— "Ὁχι, ναί, Γεώργιε! τὸ γνωρίζεις, σὺ ὑπῆρξας ὁ πρῶτος παλμὸς τῆς καρ-

δίας μου καὶ σὺ θὰ ἦσαι καὶ ὁ τελευταῖος.

— Ναί, Ζωή μου, ἀλλ' ἐγὼ αἰσθάνομαι ὅτι σ' ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ τὰ πλούτη, ἀπὸ τὴν δόξαν, ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου, ἀπ' αὐτὴν τὴν αἰωνιότητά. Σὺ εἶσαι ἡ δόξα μου, ἡ ὑπερφανείά μου, τὸ μέλλον μου, τὸ πᾶν σὺ εἶσαι! Καὶ ὅμως ἔρχονται στιγμαὶ, σκληραὶ, θλιβερώταται, καθ' ἃς ζωφώδης ἀπελπίσις καταλαμβάνει τὰ στήθη μου. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ὑπάρχει κεκαυμένη τις ἀκανθα, πικρία ἀνεξήγητος, τὴν ὁποῖαν πάντοτε δὲν δύναμαι νὰ ὑπερνικήσω, καὶ ἥτις με καθιστᾷ ἀπέλπιδα, μανικόν. Τὸν σφοδρὸν ἔρωτά μου καταπολεμεῖ ἀγωνιώδης ἀμφισβολία. . . . ναί, σοὶ τὸ ὁμολογῶ, ἀμφιβάλλω, φοβοῦμαι, τρέμω μήπως σὺ δὲν μ' ἀγαπᾷς. Εὐσπλαγχν' σου με λοιπὸν, Ζωή μου, ἐλέησόν με, πρόσφερε τὴν ἀπόφασίν σου, ὅποιαδήποτε δὲ καὶ ἂν αὕτη ἦναι, ἀγογγύστως θέλω τὴν δεχθῇ, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον θέλω ὑποστῇ εὐχαρίστως, ἐὰν ἡ χεὶρ σου μοὶ τὸν προξενήσῃ.

— Καὶ ἀμφιβάλλεις ἀκόμη; μοὶ εἶπε— καὶ διὰ τῆς χειρὸς με ὠδήγησεν εἰς τὴν λιθίνην στήλην· ἰδοὺ, προσέθηκεν, ἄπιστε, ἀνάγνωθι.

Εἶχε δὲ χαράξει ἐπ' αὐτῆς τὰς ἀκούθους λέξεις·

Ἀπριλίου 1861

Γεώργιος καὶ . . .

— Καὶ . . .; ἀνεφώνησα.

— Συμπλήρωσον, μοὶ εἶπε, τὸ ἐλλείπον.

Καὶ ἐγὼ τότε ἐμπλεὺς χαρᾶς ἐνεγράξα ἐν τῇ στήλῃ συμπληρώσας τὴν ἐπιγραφὴν· Γεώργιος καὶ Ζωὴ μέχρι θανάτου.

Ἄλλ' ἂν τὰ στόματα ἡμῶν ἔπαυσαν τότε φωνοῦντα, δὲν ἔπαυσαν λαλοῦντα γλῶσσαν εὐφραδεστέραν καὶ περιπαθεστέραν. Τὰς ἀγνάς λέξεις διεδέχθησαν ἀγνά φιλήματα, ἐξωτερικεύσαντα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν φλογώδη πόθον, καὶ ἐπισηματοποίησαντα, οὕτως εἰπεῖν,

διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν χειλέων μας τὴν ἀδιάσπαστον ἔνωσιν τῶν ψυχῶν μας. Ὅποια παραδείσιος στιγμή ὑπῆρξεν ἐκείνη! Ὅποια ἀφατος ἡδονή! Ἡ Ζωὴ νὰ μ' ἀγκαψῇ, — ὅποια ἀγαλλίσεις! Ἀλλ' οἶμοι! Δὲν ἦμην ἄξιος τοιαύτης εὐτυχίας· ἔπρεπε νὰ τὴν ἀπολέσω, ἔπρεπε νὰ πέσω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῶν ὀνείρων μου! Οἱ ὀφθαλμοί μου ἠτένισαν εἰς σφαῖραν ὑψηλὴν, ἰδεώδη, ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐκπεμπόμενον φέγγος ἔπρεπε νὰ τοὺς τυφλώσῃ!

Φίλε μου — ἐξηκολούθησεν ὁ μοναχὸς μετὰ φωνῆς διζκοπομένης ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς — συγχώρησόν με, ἐάν ἡ ἀνάμνησις τῶν θεῶν ἐκεῖνων στιγμῶν τῆς ὑπάρξεώς μου ἀναρρίπισσα τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ μου ὑπὸ τῶν θαυμάτων σθεσθεῖσαν φλόγα μὲ ἀπεπλάνησε τοσοῦτον ἀπὸ τῆς ἐν σειρᾷ ἀφηγήσεως τῶν γεγονότων, ὥστε προῶπως νὰ ὑπαινιχθῇ τὸ τέλος τῆς πολυωδύνου ἱστορίας μου. Ἀλλ' ἀδιάφορον· ἐπεὶδὴ προέβην μέχρι τοῦ σημείου τούτου, προτιμῶ νὰ σοὶ ἀποκαλύψω τὴν λύσιν ἁπασαν, πρὶν ἢ ἀκούσῃς τὰ γεννήσαντα αὐτὴν καθεκαστα. Μάθε λοιπὸν ἀπὸ τοῦδε ὅτι ἐπέπρωτο ν' ἀπολέσω διὰ παντός τὴν Ζωὴν μου, ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ τάφος ἔμελλον νὰ μοὶ τὴν ἀφαρπάσωσιν. Μὴ δὲ μοὶ εἶπες ὅτι ἀπαιτεῖται ὑπομονὴ ἀπέναντι τῶν προσβολῶν τῆς τύχης, διότι καὶ ἡ ὑπομονὴ ἔχει τὰ ὅριά της. Ἡ κενὴ σημασίας αὕτη λέξις, ἣν ἐφεῦρεν ἡ ἀνθρώπινος διάνοια, ἵνα παρηγορῇ δῆθεν τοὺς τεθλιμμένους, εἶναι ὁ τελευταῖος χλευασμὸς τῆς τύχης. Καὶ, φίλε μου, ἡ τύχη ὑπῆρξε δι' ἐμὲ πάντοτε ζοφερά καὶ ἀδυσώπητος! Αὕτη ἔθηκε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ εὐώδες ρόδον, αὕτη μὲ προσήγαγε πρὸς τὸν ἄγγελον τοῦτον τῆς γῆς, ἵνα μαράνῃ ἐνώπιόν μου τὸ ρόδον, ἵνα ἀποσπάσῃ ἐκ τῶν ἀγκάλων μου τὸν ἄγγελον, βαρβάρως χλευάζουσα τὴν ἀπέλπιδα ἀδυναμίαν μου! Τώρα πλέον ἐκορέσθη ἡ μακρία της· ὁ παράδεισος, ὃν ἀπὸ κοινοῦ ἐδημιούργησαν νοῦς καὶ καρδία, κατέρρευσε ἀπέναντι τῆς ἀπηνουῦς καὶ

ἀνεκκλήτου αὐτῆς ἀποφάσεως! Τὴν προκαλῶ λοιπὸν νὰ μὲ καταστήσῃ δυστυχέστερον! Τὸν θάνατον περιφρονῶ· καταδικάσθην, ὡς βλέπεις, ἐκουσίως νὰ βιῶ ἐν τῷ φυτωρίῳ τούτῳ τοῦ θανάτου, ζῶ νεκρὸς μετὰ τῶν νεκρῶν — Οὐδὲν λοιπὸν πλέον ἔχω νὰ ἐλπίσω, καὶ οὐδένα νὰ φοβῇθω.

(ἀκολουθεῖ.)

Φ. KAPPER.

ΠΤΩΧΗ ΚΑΙ ΦΥΛΑΡΓΥΡΟΣ.

I

Ἦτο ἡμέρα πανηγύρεως· ἡ δὲ μικρὰ πόλις τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ τὰ παρ' ἡμῶν ἀφηγοῦμενα ἐλάμβανον χώραν ἔθριθεν ἀνθρώπων πάσης τάξεως, χωρικῶν καὶ ἀστῶν, ἐμπορῶν καὶ ἀεργῶν. Ἐδῶ αἱ ἀγελάδες ἐκτεθειμέναι πρὸς πώλησιν ἐμυκνόντο, μετὰ τοῦ χρεμετισμοῦ δὲ τῶν ἵππων καὶ τοῦ γρυλλισμοῦ ἐτέρων ζώων ἦσσαν εὐγενῶν ἀπετέλουν παράτονον καὶ ἐκκαμφίνουσαν συναυλίαν· ἐκεῖ ὁ ἀγύρτης δι' ἀπάσης τῆς ἰσχύος τῶν πνευμόνων αὐτοῦ ἐδίδε τὴν ἀνάλυσιν τοῦ κηρωτοῦ καὶ ἐτέρων ἱατρικῶν του εἰδικῶν πρὸς παράτασιν τῆς ζωῆς διὰ τῆς ἀμέσου θεραπείας πάσης ἀσθενείας· ἐκεῖ πηδηταὶ ὡς ἔριφοι πηδῶντες καὶ νευρώσαστα ἅτινα παρὰ μυστηριώδους κινούμενα χεῖρὸς ἐπεραλοῦν πᾶσαν δραματικὴν εἰκόνα διὰ τοσοῦτων καὶ τοιοῦτων ξυλοκοπημάτων ἐπὶ τῶν πτωχῶν ξυλίνων κεφαλῶν αὐτῶν. . . ὥστε εὐτύχημα εἴφειλον νὰ θεωρῶσιν ὅτι ἦσαν ξύλινοι Γενικὴ λοιπὸν καὶ θορυβώδης εὐθυμία ἦτο, ἀένναος κίνησις ἀνδρῶν οἰνοβαρῶν καὶ γυναικῶν χαρωπῶν, συνωθήσεις, ἀπωθήσεις διὰ τῶν ἀγκλώνων, διὰ τῶν πτε-